JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
GEORGIOS COSMAS
28 päivänä syyskuuta 1995 *

1. Tribunal Superior de Justicia de Canarias, Sala de lo Contencioso-Administrativo de Las Palmas on pyytänyt tässä asiassa yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan c kohdan sekä 5, 6, 30, 36, 52, 53, 56 ja 85 artiklan sekä 102 artiklan 1 kohdan tulkinnasta suhteessa Kanariansaarilla sovellettavaan kansalliseen säädökseen, joka koskee öljytuotteiden kauppaa. Heti alussa totean, että Espanjan kuningaskunnan liittymisestä Euroopan yhteisöihin tehdyn sopimuksen 25 artiklan nojalla Kanariansaarilla sovelletaan sekä Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksia kuin myös Euroopan yhteisöjen toimielinten säädöksiä, jollei tässä artiklassa, 155 artiklassa ja tämän liittymisasiakirjan liitteeksi otetussa pöytäkirjassa N:o 2 mainituista poikkeuksista muuta johdu. Lisäksi on huomattava, että Kanariansaaret liitettiin yhteisön tullialueeseen 26.6.1991 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 1911/91 [1], jossa säädettiin tältä osin asteittaisesta menettelystä.

I — Kyseessä oleva riita

2. Nämä kysymykset ovat tulleet esille ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa pääasiassa kantajana olevan Esso Española -nimisen osakeyhtiön (jäljempänä kantaja) 14.7.1992 nostaman kanteen yhteydessä. Kanteella vaaditaan kumoamaan Kanariansaarten hallituksen Consejería de Industria, Comercio y Consumon (teollisuus-, kauppa- ja kuluttaja-asiainneuvoston) 23.4.1992 antama asetus 54/1992 [2]. Riidanalaisella asetuksella muutettiin Kanariansaarten hallituksen Consejería de Industria y Energían (teollisuus- ja energia-asiainneuvoston) 14.3.1991 antamaa asetusta 36/1991 [3].

3. Asetuksella 36/1991 muutettiin vuodelta 1986 olevaa vanhaa järjestelmää ja luotiin uusi järjestelmä, jolla säännellään öljytuotteiden tukkumyyjien toimintaa Kanariansaarilla. Ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta päätöksestä ilmenee, että vuonna 1991 annetulla asetuksella luodun uuden järjestelmän tarkoituksena on, kuten asetuksen sanamuodosta ilmenee, "taata asianmukaisella tavalla yhteisön energiahuolto öljytuotteiden alalla erityisesti turvallisuutta koskevien vähimmäisedellytysten sekä toimijoille asetettujen teknisten vaatimusten ja toimijoiden maksukyvyn osalta", ja samanaikaisesti poistaa tietyt vaatimukset, "jotka ovat voineet rajoittaa vapaata kilpailua tällä toimialalla, koska rajoitukset eivät ole välttämättömiä edellämainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi".

* Alkuperäinen kieli: kreikka.

1 — Yhteisön oikeuden säännösten soveltamisesta Kanariansaarilla annettu asetus (EYVL 1991 L 171, 29.6.1991, s. 1).

2 — Boletín Oficial de Canarias, 27.5.1992.

3 — Boletín Oficial de Canarias, 17.5.1991.

Vuoden 1991 asetuksen 14 pykälän 2 momentissa säädettiin, että "toimijoiden on hoidettava toimitukset vähintään viidelle saarelle". Riidanalaisella asetuksella 54/1992, jolla muutettiin asetusta 36/1991, lievennettiin 14 pykälän 2 momentissa asetettua edellytystä, kun asetuksessa 54/1992 säädetään, että "kaikkien toimijoiden on hoidettava toimitukset vähintään neljälle Kanariansaarten saarelle".

4. Kantaja, jonka kotipaikka on Madridissa ja joka on ilmoittautunut 19.12.1986 annetun asetuksen 187/86 mukaisesti Kanariansaarilla toimivien öljytuotteiden tukkumyyjien rekisteriin 23.7.1987 alkaen, vaatii asetuksen 54/1992 kumoamista ja vetoaa sekä Espanjan lainsäädännöstä että yhteisön oikeudesta johdettuihin perusteisiin. Comunidad Autónoma de Canarias (Kanarian itsehallintoyhteisö) puolestaan vaatii kanteen hylkäämistä ja riidanalaisen asetuksen päteväksi toteamista. Niinpä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin on päättänyt lykätä käsiteltävänään olevan asian ratkaisua ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti tiettyjä ennakkoratkaisukysymyksiä.

5. Tässä yhteydessä on täsmennettävä, että ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa päätöksessä käsitellään hyvin lyhyesti asian tosiseikkoja ja erityisesti öljytuotteiden paikallisia markkinoita. Huomautuksissaan komissio on ilmoittanut tältä osin, että nykyään yhdeksän yhtiötä harjoittaa öljytuotteiden kauppaa Kanariansaarilla ja että viisi näistä yhtiöistä eli BP Oil, Esso, Mobil Oil, Shell ja Texaco ovat ulkomaisen pääoman valvonnassa, kun taas neljä muuta yhtiötä eli Dipsa, Cepsa, Ducar ja Repsol ovat espanjalaisia osakeyhtiöitä. Suurin osa näistä yhtiöistä toimittaa tuotteitaan useammalle kuin neljälle Kanariansaarten saarelle lukuun ottamatta BP Oilia, Ducaria ja kantajaa, jotka harjoittavat toimintaansa ainoastaan Kanariansaarten kahdella suurimmalla saarella.

II — Ennakkoratkaisukysymykset

6. Edellä mainitun riita-asian käsittelyn yhteydessä Sala de lo Contencioso-Administrativo de Las Palmas de Gran Canaria del Tribunal Superior de Justicia de Canarias [4] on pyytänyt 4.1.1994 tekemällään päätöksellä yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua seuraaviin kysymyksiin:

"1. Voidaanko jäsenvaltion sellaisille öljytuotteiden tukkumyyjille, jotka haluavat sijoittautua jäsenvaltion alueelle, asettamaa ehtoa, jonka mukaan niiden on taattava öljytuotteiden toimitukset tiettyihin määriin paikkoja, jotta taataan toimitukset koko valtion alueelle tai katetaan valtion koko alue, ottaen huomioon joissakin jäsenvaltioissa saariasemasta johtuvat ongelmat,

4 — EYVL C 202, 23.7.1994, s. 6.

1 a) pitää sellaisena rajoituksena, joka on yhteensopimaton yhteisön oikeuden, eli perustamissopimuksen 3 artiklan c kohdan sekä 52 ja 53 artiklan kanssa, koska ehdolla estetään perustamissopimuksen sijoittautumisoikeutta koskevien määräysten tehokas vaikutus (effet utile) eikä ehto ole 'objektiivisesti katsoen välttämätön' tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi?

1 b) pitää sellaisena rajoituksena, joka on yhteensopimaton perustamissopimuksen vapaan kilpailun suojaamista koskevien määräysten kanssa, ja voiko tämä rajoitus vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vaarantaa sisämarkkinoita koskevien, perustamissopimuksessa vahvistettujen päämäärien toteuttamisen, ja kuuluuko se näin ollen 85 artiklassa, tulkittuna yhdessä perustamissopimuksen 5 ja 6 artiklan kanssa, asetetun kiellon soveltamisalaan ja rikotaanko sillä perustamissopimuksen 102 artiklan 1 kohdan määräyksiä?

1 c) pitää perustamissopimuksen 30 artiklassa tarkoitettuna vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä, joka vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan?

2) Siinä tapauksessa, että ensimmäisessä ennakkoratkaisukysymyksessä mainitun ehdon olisi katsottava rajoittavan sijoittautumisvapautta koskevaa oikeutta, soveltuuko, ja millä edellytyksillä, perustamissopimuksen 56 artikla tai 'yleisen edun' käsite tilanteisiin, joita koskee itsenäisen taloudellisen toiminnan aloittamista ja harjoittamista koskevien edellytysten yhtäläisyyden periaate, ja kuuluuko näin ollen jäsenvaltioille jätetyn harkintavaran valvonta yhteisön toimivaltaan vai päinvastoin, voivatko kansalliset tuomioistuimet valvoa sitä, jolloin on tärkeää tuntea asiassa sovellettavat tulkintaperusteet?

3) Siinä tapauksessa, että ensimmäisessä ennakkoratkaisukysymyksessä mainittua ehtoa olisi pidettävä vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä, onko tämä toimenpide yhteensopimaton tavaroiden vapaan liikkuvuuden oikeuden kanssa vai voidaanko sitä päinvastoin pitää perustamissopimuksen 36 artiklan tai yhteisöjen tuomioistuimen kehittämän niin sanotun rule of reason -oikeuskäytännön mukaisena sallittuna rajoituksena?"

Nämä kysymykset koskevat perustamissopimuksen 3 artiklan c kohdan ja 5, 6, 30, 36, 52, 53, 56 ja 85 artiklan sekä 102 artiklan 1 kohdan tulkintaa. Vastaan esitettyihin kysymyksiin näiden artiklojen numerojärjestyksessä. On kuitenkin esitettävä muutamia alustavia huomautuksia edellä esitettyjen kysymysten tutkittavaksi ottamisesta.

III — Ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottaminen

7. Komissio on huomautuksissaan ottanut esille kysymyksen ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottamisesta siltä osin kuin riidanalainen asetus 54/1992 on kumottu toisella tuomioistuimen päätöksellä, joka on lainvoimainen. Kansallinen tuomioistuin on itse asiassa ilmoittanut yhteisöjen tuomioistuimelle 15.6.1994 päivätyllä kirjeellä, että riidanalainen asetus 54/1992 ja asetus 36/1991 on kumottu Sala de lo Contencioso-Administrativo de Santa Cruz de Tenerife del Tribunal Superior de Justicia de Canariasin 21.1.1994 tekemällä päätöksellä. Koska kanteella, jonka käsittelyn yhteydessä nämä ennakkoratkaisukysymykset on esitetty, on vaadittu juuri asetuksen 54/1992 kumoamista, 21.1.1994 tehtyyn kumoamispäätökseen viittaava kantaja korosti kansalliselle tuomioistuimelle 8.6.1991 lähettämässään kirjeessä, ettei asiaa ollut enää syytä esittää yhteisöjen tuomioistuimelle, ja vaati ennakkoratkaisupyyntöä koskevan päätöksen peruuttamista. Voidaan siis kysyä, onko pääasiassa vireillä oleva oikeudenkäynti jäänyt ilman kohdetta ja onko tämän vuoksi ennakkoratkaisun saaminen enää tarpeen kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan riita-asian ratkaisemiseksi.

8. Vastauksena yhteisöjen tuomioistuimen tältä osin esittämiin kysymyksiin ennakkoratkaisupyynnöt esittänyt tuomioistuin on 8.7.1994 ja 7.3.1995 päivätyillä kirjeillä ilmoittanut pitävänsä ennakkoratkaisupyyntönsä voimassa. Kansallinen tuomioistuin on perustellut tätä ensimmäisessä kirjeessään sillä, että pyydetyllä ennakkoratkaisulla on suuri merkitys paitsi Kanariansaarille myös koko Espanjan valtiolle. Toisessa kirjeessään kansallinen tuomioistuin on nimenomaisesti vahvistanut, ettei kyseinen riita-asia ole jäänyt ilman kohdetta. Kansallinen tuomioistuin on korostanut toisaalta erityisesti sitä, että kumoamispäätöksestä on valitettu Espanjan Tribunal Supremoon, ja toisaalta sitä, että kumoamispäätös on tehty kansalliseen oikeuteen liittyvillä perusteilla eikä yhteisön oikeuteen liittyvillä perusteilla, joista esitetyissä ennakkoratkaisukysymyksissä on kyse. Kansallinen tuomioistuin on vielä lisännyt, että jos asiassa tehtäisiin ristiriitaisia päätöksiä, Tribunal Supremossa voidaan nostaa kanne oikeudenkäytön yhtenäisyyden tutkimiseksi.

9. Syyt, joiden vuoksi ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin on pitänyt ennakkoratkaisupyyntönsä voimassa, eivät ole vähentäneet edellä mainittuja epäilyjä, ja näiden syiden perusteella esitän muutamia varaumia yhteisöjen tuomioistuimella tässä asiassa olevan toimivallan suhteen. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 177 artiklassa luodaan perusta kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen väliselle läheiselle yhteistyölle, joka perustuu näiden tuomioistuinten väliseen tehtävien jakoon ja jonka perusteella yhteisöjen tuomioistuin selvittää kansalliselle tuomioistuimelle ne yhteisön oikeuden tulkintaa koskevat seikat, jotka ovat kansalliselle tuomioistuimelle tarpeellisia sen käsiteltävänä olevan riita-asian ratkaisemiseksi. [5]

Näin ollen on korostettava, että oikeuskäytännön mukaan "yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka

5 — Ks. mm. asia 338/85, Pardini, tuomio 21.4.1988 (Kok. 1988, s. 2041, 8 kohta) ja asia 126/80, Salonia, tuomio 16.6.1981 (Kok. 1981, s. 1563, 6 kohta).

vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta" [6].

10. Vaikka ennakkoratkaisukysymysten tarpeellisuuden ja asiaankuuluvuuden arvioiminen on suurelta osin kansallisen tuomioistuimen tehtävä, yhteisöjen tuomioistuimen on puolestaan "voitava itse arvioida kaikkia sen oman tehtävän täyttämiseksi tarpeellisia seikkoja erityisesti siksi, että se voisi tarvittaessa arvioida omaa toimivaltaansa, kuten jokaisen tuomioistuimen on tehtävä" [7]. Vaikka perustamissopimuksen 177 artiklan yleisen rakenteen mukaan sen arvioiminen, onko vastausten saaminen ennakkoratkaisukysymyksiin tarpeellista, kuuluu kansalliselle tuomioistuimelle, "yhteisöjen tuomioistuimen on kuitenkin tarvittaessa tutkittava ne olosuhteet, joissa kansallinen tuomioistuin on kääntynyt sen puoleen, jotta se voisi arvioida omaa toimivaltaansa" [8]. Jotta yhteisöjen tuomioistuin voisi ratkaista omaa toimivaltaansa koskevan kysymyksen ja täyttää näin tehtävänsä perustamissopimuksen mukaisesti, on välttämätöntä, että kansalliset tuomioistuimet selostavat ja täsmentävät ne syyt, joiden vuoksi ne katsovat, että vastaus niiden esittämiin kysymyksiin on tarpeen riita-asian ratkaisemiseksi. [9] On myös korostettava, että, kuten yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, yhteisöjen tuomioistuin ei ole toimivaltainen ratkaisemaan ennakkoratkaisukysymyksiä silloin, kun kansallisessa tuomioistuimessa käytävä oikeudenkäynti on jo päättynyt, kun se on jätetty sillensä tai kun se on jäänyt ilman kohdetta. [10]

11. Tämä oikeuskäytäntö huomioon ottaen ja koska ensinnäkin riidanalainen asetus on kumottu toisella tuomioistuimen tekemällä päätöksellä ja toiseksi koska kantaja on tämän päätöksen vuoksi pyytänyt ennakkoratkaisupyynnön esittänyttä tuomioistuinta peruuttamaan ennakkoratkaisukysymyksen, kansallisen tuomioistuimen edellä mainituissa kirjeissään antamat vastaukset eivät selvitä kaikkia niitä seikkoja, jotka ovat yhteisöjen tuomioistuimelle välttämättömiä, jotta se voisi arvioida omaa toimivaltaansa. Tarkemmin ottaen ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen vastausten perusteella ei voida tietää ehdottoman selvästi, mikä täsmällisesti ottaen on se pääasiaan liittyvä konkreettinen tarve, jonka vuoksi yhteisöjen tuomioistuimen ennakkoratkaisun saaminen on välttämätöntä. Kansallisen tuomioistuimen ennakkoratkaisukysymyksensä voimassa pitämiseksi esittämän ensimmäisen perusteen osalta riittää, kun huomataan, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 177 artiklassa ei anneta yhteisöjen tuomioistuimen tehtäväksi antaa neuvoa-antavia lausuntoja yleisluontoisista ja hypoteettisista kysymyksistä, vaan artiklassa annetaan yhteisöjen tuomioistuimelle toimivalta vastata kysymyksiin, jotka ovat objektiivisesti katsoen tarpeellisia

6 — Ks. erityisesti asia C-67/91, Asociación Española de Banca Privada ym., tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4785, 25 ja 26 kohta); yhdistetyt asiat C-332/92, C-333/92 ja C-335/92, Euroco Italia ym., tuomio 3.3.1994 (Kok. 1994, s. I-711, 17 kohta); asia C-369/89, Piageme ym., tuomio 18.6.1991 (Kok. 1991, s. I-2971, 10 kohta); asia C-231/89, Gmurzynska-Bscher, tuomio 8.11.1990 (Kok. 1990, s. I-4003, 19 kohta); asia C-343/90, Lourenço Dias, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4673, 15 kohta); asia C-62/93, BP Supergaz, tuomio 6.7.1995 (Kok. 1995, s. I-1883, 10 kohta) ja yhdistetyt asiat C-422/93, C-423/93 ja C-424/93, Zabala Erasun ym., tuomio 15.6.1995 (Kok. 1995, s. I-1567, 14 kohta).

7 — Ks. em. yhdistetyissä asioissa Zabala Erasun ym. annettu tuomio, 16 kohta, ja asia 244/80, Foglia, tuomio 16.12.1981 (Kok. 1981, s. 3045, 19 kohta).

8 — Ks. em. yhdistetyissä asioissa Zabala Erasun ym. annettu tuomio, 17 kohta ja em. asiassa Foglia annettu tuomio, 21 kohta.

9 — Ks. em. asiassa Foglia annettu tuomio, 17 kohta, ja em. asiassa Lourenço Dias annettu tuomio, 19 kohta. Ks. myös yhdistetyt asiat 98/85, 162/85 ja 258/85, Bertini ym., tuomio 12.6.1986 (Kok. 1986, s. 1885, 6 kohta).

10 — Ks. em. asiassa Pardini annettu tuomio, 11 kohta ja em. asiassa Zabala Erasum ym. annettu tuomio, 30 kohta. Ks. myös asia C-3/90, Bernini, tuomio 26.2.1992 (Kok. 1992, s. I-1071, 11 kohta).

konkreettisen riita-asian tehokkaaksi ratkaisemiseksi. [11]

12. Muiden perusteiden osalta on huomautettava, ettei ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kirjeiden perusteella voida tietää, mitä seurauksia kolmansille tahoille on siitä tuomioistuimen päätöksestä, jolla asetus kumottiin, eikä sitä, onko Sala de lo Contencioso-Administrativo de Santa Cruz, del Tribunal Superior de Justicia de Canariasin antamasta tuomiosta todellisuudessa valitettu määräajassa. Ei myöskään ole nähtävissä, mikä merkitys tälle riita-asialle on toisaalta sillä seikalla, että riidanalainen asetus on kumottu perusteilla, jotka eivät liity yhteisön oikeutta koskeviin kysymyksiin, jotka on esitetty tässä asiassa, ja toisaalta sillä seikalla, että kumoamispäätöksestä voidaan valittaa Tribunal Supremoon oikeudenkäytön yhdenmukaistamiseksi ja näiden kahden päätöksen välisen mahdollisen ristiriidan poistamiseksi.

13. Kaikista näistä epäilyistä huolimatta ja ottaen huomioon ensinnäkin sen seikan, että riita-asia on ilmeisestikin edelleenkin vireillä, koska mistään ei ilmene, että kantaja olisi luopunut kanteestaan, toiseksi sen seikan, että ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin on nimenomaisesti vahvistanut, ettei sen käsiteltävänä oleva riita-asia ole jäänyt ilman kohdetta [12], ja kolmanneksi sen seikan, että oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 177 artiklan perusteella ei voida arvostella ennakkoratkaisupyyntöä koskevan päätöksen perusteita [13], ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa itse ennakkoratkaisukysymyksiin.

IV — Asiaratkaisu

— *Perustamissopimuksen 30 ja 36 artikla*

14. Kysymyksillään 1 c ja 3 ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy, onko riidanalainen kansallinen säädös tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten ja erityisesti 30 artiklan määräysten vastainen. Perustamissopimuksen 30 artiklassa kielletään jäsenvaltioiden väliset tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet.

Dassonville-tapauksessa annetun tunnetun tuomion mukaisen oikeuskäytännön mukaan "kaikkia markkinointia koskevia jäsenvaltioiden säännöksiä, jotka voivat rajoittaa suoraan

11 — Ks. em. asiassa Foglia annettu tuomio, 18 kohta, ja em. yhdistetyissä asioissa Zabala Erasum ym. annettu tuomio, 29 kohta.

12 — Ks. päinvastaisesta em. yhdistetyissä asioissa Zabala Erasun ym. annettu tuomio, jossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, ettei sillä ole toimivaltaa ratkaista ennakkoratkaisukysymyksiä silloin, kun ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ei ole varmistanut, onko sen käsiteltävänä oleva riita-asia jätetty sillensä.

13 — Ks. em. asiassa Salonia annettu tuomio, 6 kohta.

tai välillisesti taikka tosiasiallisesti tai mahdollisesti yhteisön sisäistä kauppaa" [14], on pidettävä määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavina toimenpiteinä. Kuten tämän riidanalaisen kansallisen säännöksen sanamuodosta ilmenee, ei voida väittää, että säännöksellä *syrjittäisiin* tuontituotteita tai estettäisiin tai rajoitettaisiin muista jäsenvaltioista tulevien tuotteiden tuontia.

15. Kuitenkin Dassonville -tapauksen ja Cassis de Dijon -tapauksen [15] oikeuskäytännön mukaan tuontivaltion lainsäädännön säännökset voivat olla 30 artiklan vastaisia *silloin, kun niillä estetään jäsenvaltioiden* välistä kauppaa ja kun ne eivät ole oikeutettuja yleistä etua koskevien pakottavien syiden vuoksi, vaikkei tuotteita syrjittäisikään sen perusteella, mistä ne tulevat. Yhdistetyissä asioissa Keck ja Mithouard annetussa tuomiossa [16] yhteisöjen tuomioistuin tosin joutui rajoittamaan tämän oikeuskäytännön soveltamista, kun se erotteli toisistaan

— kansalliset rajoittavat säännökset, jotka koskevat niitä edellytyksiä (nimitystä, muotoa, kokoa, painoa, koostumusta, yms.), jotka muista jäsenvaltioista tulevien ja niissä laillisesti valmistettujen ja markkinoille saatettujen tuotteiden on täytettävä, ja

— tiettyjä myyntijärjestelyjä rajoittavat tai ne kieltävät kansalliset säännökset, jotka eivät voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, koska niiden kohteena ei ole jäsenvaltioiden välinen kauppa.

16. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvien kansallisten säännösten osalta yhteisöjen tuomioistuin on nimenomaisesti viitannut edellä *mainitussa Cassis de Dijon -tapauksessa* annettuun tuomioon ja katsonut, että nämä säännökset ovat vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä, ellei niitä voida perustella yleistä etua koskevalla tavoitteella. [17] Toiseen ryhmään kuuluvien kansallisten säännösten osalta yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että niiden soveltaminen "ei rajoita jäsenvaltioiden välistä kauppaa suoraan tai välillisesti taikka tosiasiallisesti tai mahdollisesti", kunhan a) näitä säännöksiä sovelletaan kaikkiin valtion alueella toimiviin toimijoihin ja b) kunhan näillä säännöksillä on oikeudellisesti tai tosiasiallisesti sama vaikutus sekä kotimaisten tuotteiden että muista jäsenvaltioista tulevien tuotteiden markkinointiin. [18] Yhteisöjen tuomioistuin on itse asiassa päätellyt tästä, että "jos nämä edellytykset täyttyvät, tällaisia säännöksiä soveltamalla sellaisten toisesta jäsenvaltiosta tulevien tuotteiden myyntiin, jotka ovat tämän valtion säännösten mukaisia, ei voida estää näiden tuotteiden

14 — Asia 8/74, tuomio 11.7.1974 (Kok. 1974, s. 837, 5 kohta).

15 — Asia 120/78, Rewe-Zentral eli ns. Cassis de Dijon -tapaus, tuomio 20.2.1979 (Kok. 1979, s. 649).

16 — Yhdistetyt asiat C-267/91 ja C-268/91, tuomio 24.11.1993 (Kok. 1993, s. I-6097).

17 — Em. yhdistetyissä asioissa Keck ja Mithouard annetun tuomion 15 kohta.

18 — Yhdistetyissä asioissa Keck ja Mithouard annetun tuomion 16 kohta.

markkinoille pääsyä tai rajoittaa sitä enempää kuin kotimaistenkaan tuotteiden osalta". [19]

17. Nyt käsiteltävänä oleva asia koskee kansallista lainsäädäntöä, jossa yksinkertaisesti asetetaan yksi ehto tukkukaupan harjoittamiselle jäsenvaltion eräällä alueella. Kuten komissio on myös huomautuksissaan osoittanut, riidanalaista säännöstä ei näin ollen voida pitää myyntijärjestelyjä rajoittavien kansallisten säännösten ryhmään kuuluvana, vaikka riidanalaisella säännöksellä on tämän ryhmän säännösten kanssa se yhteinen tekijä, ettei säännöksen kohteena varsinaisesti ole jäsenvaltioiden välinen kauppa. Säännöstä ei myöskään voida luokitella niiden säännösten ryhmään, jotka koskevat edellytyksiä, jotka tuotteiden on täytettävä. Toisin sanoen riidanalainen säännös ei kuulu kumpaankaan niistä kahdesta tapauksesta, jotka yhdistetyissä asioissa Keck ja Mithouard annetussa tuomiossa on eroteltu. On todettava, ettei nyt käsiteltävänä olevassa asiassa ole varsinaisesti kyse siitä, että tuotteisiin sovellettaisiin eri järjestelmää tuotteen alkuperästä riippuen, eikä siitä, ettei tuotteiden tuottamisen ja esillepanon edellytyksiä koskevia kansallisia lainsäädäntöjä ole yhdenmukaistettu. Riidanalainen säännös on kuitenkin säännös, joka voisi olla edellä mainitussa asiassa Dassonville annetussa tuomiossa tarkoitettu vaikutukseltaan vastaava toimenpide. Tämän vuoksi on tarkasteltava, voidaanko tällaisella kansallisella säännöksellä vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

18. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on useita esimerkkejä toimenpiteistä, joiden osalta yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, etteivät ne kuulu perustamissopimuksen 30 artiklassa tarkoitetun kiellon piiriin, koska nämä toimenpiteet eivät liity mitenkään tuontiin. [20] Yhteisöjen tuomioistuin on esimerkiksi asiassa Krantz antamassaan tuomiossa [21] katsonut, ettei sellainen kansallinen lainsäädäntö, jonka perusteella jäsenvaltio voi kohdistaa pakkotoimenpiteitä osamaksulla myytyihin tavaroihin, joihin liittyy omistuksenpidätysehto, ole perustamissopimuksen 30 artiklan vastainen, vaikka nämä irtaimet tavarat tulevat toisessa jäsenvaltiossa toimivalta tavarantoimittajalta, joka omistaa ne. Tässä tuomiossaan yhteisöjen tuomioistuin on todennut ensinnäkin, että riidanalaista kansallista säännöstä "sovelletaan erotuksetta sekä kotimaisiin tuotteisiin että tuontituotteisiin eikä sen tavoitteena ole säännellä jäsenvaltioiden välistä tavarakauppaa", minkä jälkeen yhteisöjen tuomioistuin on huomauttanut, että "se seikka, että muiden jäsenvaltioiden kansalaiset epäröisivät myydä osamaksulla tavaroita kyseisessä jäsenvaltiossa oleville ostajille, koska nämä tavarat voisivat joutua verottajan hakeman pakkotäytäntöönpanon kohteeksi, jos ostajat eivät maksaisi alankomaalaisia verovelkojaan, on liian sattumanvarainen ja välillinen seikka, jotta tällaisen pakkotäytäntöönpanon sallivaa kansallista säännöstä voitaisiin pitää sellaisena, että sillä voitaisiin rajoittaa jäsenvaltioiden välistä kauppaa" [22].

19. Ennakkoratkaisupyyntöä koskevaan päätökseen ei sisälly mitään sellaista seikkaa, joka koskisi sitä, vaikutetaanko asetuksen

19 — Yhdistetyissä asioissa Keck ja Mithouard annetun tuomion 17 kohta.

20 — Ks. mm. asia 155/80, Oebel, tuomio 14.7.1981 (Kok. 1981, s. 1993); asia 75/81, Blesgen, tuomio 31.3.1982 (Kok. 1982, s. 1211); asia C-23/89, Quietlynn ja Richards, tuomio 11.7.1990 (Kok. 1990, s. I-3059) ja asia C-350/89, Sheptonhurst, tuomio 7.5.1991 (Kok. 1991, s. I-2387).

21 — Asia C-69/88, tuomio 7.3.1990 (Kok. 1990, s. I-583).

22 — Em. asiassa Krantz annettu tuomio, 11 kohta.

54/1992 riidanalaisella säännöksellä jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tai voidaanko tällä säännöksellä vaikuttaa siihen. Kuten on todettu, riidanalaisen säännöksen sanamuodosta ilmenee, ettei siinä syrjitä toimijoita, jotka harjoittavat toimintaansa kansallisen oikeuden mukaan, eikä siinä syrjitä konkreettisia tuotteita niiden laadun perusteella tai sen perusteella, mistä ne tulevat. Riidanalaisen säännöksen sanamuodosta ilmenee myös, ettei sen tavoitteena ole jäsenvaltioiden välisen kaupan sääteleminen. Niiden rajoittavien vaikutusten osalta, joita tällaisesta toimenpiteestä voisi käytännössä seurata tavaroiden vapaalle liikkuvuudelle, asiasta ei ilmene mitään seikkaa, jonka perusteella voitaisiin olettaa, että kyseisen toimenpiteen ja jäsenvaltioiden välisen kaupan kehittymisen välillä olisi ennustettavissa oleva ja looginen yhteys.

20. Rajoittavat vaikutukset, joita tällaisesta toimenpiteestä voisi seurata, ovat ehdottomasti sattumanvaraisia ja välillisiä. Kuten edellisissä kohdissa on todettu, riidanalaisessa säännöksessä asetetaan kyseisen tuotteen jakelua valtion alueella harjoittavien toimijoiden toimintaan liittyvä vaatimus. Tällä vaatimuksella rajoitetaan niiden toimijoiden lukumäärää, jotka voivat harjoittaa tosiasiallista toimintaansa Kanariansaarten alueella. Näin ollen voitaisiin olettaa, että toimijoiden lukumäärän rajoittaminen voisi aiheuttaa tuonnin tiettyä vähenemistä. Toimijoiden lukumäärän rajoittamisen ja tuonnin vähenemisen välinen syy-yhteys on, jos ei kuvitteellinen, niin ainakin ehdottomasti välillinen ja siinä mielessä satunnainen, ettei se ole välttämätön, ja että tämän vuoksi syy-yhteyttä ei voida pitää todennäköisenä. Niinpä tässä asiassa kyseessä olevan toimenpiteen kaltainen kansallinen toimenpide ei koske tosiasiallisesti kyseisten tuotteiden tuontia eikä näin ollen näytä siltä, että sillä voitaisiin aiheuttaa esteitä jäsenvaltioiden väliselle kaupalle.

21. Tämän vuoksi olisi myös tässä asiassa noudatettava asiassa Peralta annetussa tuomiossa tehtyä ratkaisua; tässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, ettei perustamissopimuksen 30 artiklan vastaista ole se, että jäsenvaltion lainsäädännössä toisaalta kielletään myrkyllisten aineiden päästäminen jäsenvaltion aluevesiin kaikilta aluksilta, huolimatta siitä, minkä valtion lipun alla ne purjehtivat, ja toisaalta asetetaan sama kielto avomerellä ainoastaan kyseisen jäsenvaltion lipun alla purjehtiville aluksille, ja että tämän kansallisen lainsäädännön rikkomisesta rangaistaan kyseisen lainsäädännön mukaan siten, että alusten päälliköiltä, jotka ovat tämän jäsenvaltion kansalaisia, pidätetään väliaikaisesti ammattioikeudet. [23] Tässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että "riittää, kun todetaan, että riidanalaisen lainsäädännön kaltaisessa lainsäädännössä ei tehdä minkäänlaista eroa kuljetettujen aineiden alkuperän perusteella, ettei sen tavoitteena ole säännellä jäsenvaltioiden välistä tavarakauppaa ja että ne rajoittavat vaikutukset, joita tästä lainsäädännöstä voisi seurata tavaroiden vapaalle liikkuvuudelle, ovat liian sattumanvaraisia ja liian välillisiä, jotta tässä lainsäädännössä asetettua velvollisuutta voitaisiin pitää jäsenvaltioiden välistä kauppaa rajoittavana" [24].

23 — Asia C-379/92, Peralta, tuomio 14.7.1994 (Kok. 1994, s. I-3453).

24 — Em. asiassa Peralta annetun tuomion 24 kohta. Ks. myös asia C-93/92, CMC Motorradcenter, tuomio 13.10.1993 (Kok. 1993, s. I-5009, 12 kohta).

22. Ennakkoratkaisukysymys koskee myös sitä, voidaanko riidanalaista säännöstä, siinä tapauksessa, että se on luokiteltu vaikutukseltaan vastaavaksi toimenpiteeksi, pitää sallittuna rajoituksena joko perustamissopimuksen 36 artiklan nojalla tai edellä mainitussa Cassis de Dijon -tapauksessa aloitetun yhteisöjen tuomioistuimen sellaisen oikeuskäytännön nojalla, jonka mukaan rajoittavat toimenpiteet ovat sallittuja silloin kun ne ovat oikeutettuja yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä. Ottaen huomioon sen johtopäätöksen, johon olen päätynyt edellä esitettyjen seikkojen perusteella, tähän kysymykseen on tarpeetonta vastata.

23. Vaikka katsottaisiin, että riidanalainen kansallinen säännös kuuluu perustamissopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan, vaatimusta toimituksista ainakin neljälle Kanariansaarten saarista voidaan joka tapauksessa perustella yleistä turvallisuutta koskevilla syillä. Riidanalainen säännös, jossa tämä ehto asetetaan öljytuotteiden jakelua koskevan lainsäädännön yhteydessä, vastaa, kuten sekä ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta päätöksestä että komission huomautuksista ilmenee, konkreettista tarvetta taata öljytuotteiden säännölliset toimitukset Kanariansaarten kaikille saarille, erityisesti kaikkein pienimmille saarille. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on katsottu, että rajoittavien toimenpiteiden käyttöönottaminen voidaan perustella öljytuotteiden sellaista jäsenvaltiota koskevalla toimitusvarmuudella, jolla ei ole omia raakaöljyvaroja. Asiassa Campus Oil ym. annetussa tuomiossa [25] yhteisöjen tuomioistuin totesi, että "öljytuotteiden toimitusten osalta kokonaan tai lähes kokonaan tuonnista riippuvainen jäsenvaltio voi vedota perustamissopimuksen 36 artiklassa tarkoitettuihin yleistä turvallisuutta koskeviin syihin asettaakseen tuojille velvollisuuden hankkia tietty määrä näiden tarvitsemista tuotteista tämän jäsenvaltion alueella sijaitsevasta jalostamosta hinnoilla, jotka toimivaltainen ministeriö on vahvistanut tämän jalostamon käytöstä aiheutuvien kulujen perusteella, jos tämän jalostamon tuotantoa ei saada vapaasti kaupaksi kilpailukykyisillä hinnoilla näillä markkinoilla". Yhteisöjen tuomioistuin katsoi myös, että jäsenvaltion geopoliittisen aseman vuoksi "on välttämätöntä ryhtyä toimenpiteisiin, joilla taataan raakaöljyn ja öljytuotteiden säännönmukainen toimitus jäsenvaltiolle" [26]. Tämän vuoksi riidanalaisessa säännöksessä asetettu ehto voi olla oikeutettu yleistä etua koskevilla syillä samoin kuin yleiseen turvallisuuteen liittyvillä syillä.

24. Johtopäätökseni on, että Kanariansaarilla öljytuotteiden kauppaa harjoittaville toimijoille asetettu velvollisuus, jonka mukaan niiden on hoidettava toimitukset ainakin neljälle Kanariansaarten saarelle, ei ole perustamissopimuksen 30 artiklan vastainen toisaalta siksi, ettei tällä ehdolla ole mitään todennäköistä rajoittavaa vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja toisaalta siksi, että vaikka myönnettäisiinkin, että ehdolla olisi tällaisia vaikutuksia, kyseinen säännös on oikeutettu, koska se on välttämätön öljytuotteiden kyseistä aluetta koskevalle toimitusvarmuudelle.

25 — Asia 72/83, tuomio 10.7.1984 (Kok. 1984, s. 2727, 51 kohta).

26 — Asia C-347/88, komissio v. Kreikka, tuomio 13.12.1990 (Kok. 1990, s. I-4747, 47 kohta).

— *Perustamissopimuksen 3 artiklan c kohta sekä 52, 53 ja 56 artikla*

25. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy myös, onko vaatimus siitä, että toimitukset on hoidettava minimimäärälle saaria, yhteensopiva perustamissopimuksen 3 artiklan c kohdan sekä 52 ja 53 artiklan kanssa. Tältä osin on huomattava ensinnäkin, että 52 ja 53 artikla ovat sovellutuksia perustamissopimuksen 3 artiklan c kohdassa määrätystä perusperiaatteesta, jonka mukaan 2 artiklassa tarkoitettuun yhteisön toimintaan sisältyy henkilöiden vapaata liikkuvuutta *rajoittavien esteiden* poistaminen. [27] Lisäksi on huomattava, että 52 ja 53 artikla edustavat kahta erilaista näkökulmaa jäsenvaltion kansalaisen toiseen jäsenvaltioon sijoittautumisoikeuden rajoittamiskieltoa koskevasta säännöstä. Näiden kahden artiklan välisenä erona on yksinkertaisesti se, että 52 artiklassa velvoitetaan poistamaan jo olemassa olevat rajoitukset, kun taas 53 artiklassa kielletään toteuttamasta uusia rajoituksia. Tällä näiden kahden artiklan välisellä erolla ei ole mitään merkitystä kyseiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastaamisen kannalta.

26. Oikeuskäytännön mukaan "ETY:n perustamissopimuksen sijoittautumisoikeutta koskeviin määräyksiin ja johdetun oikeuden säännöksiin (— —) voi vedota ainoastaan sellainen yhteisön jäsenvaltion kansalainen, joka haluaa sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle, tai tämän saman jäsenvaltion kansalainen, joka on sellaisessa tilanteessa, jolla on liittymäkohta mihin tahansa yhteisön oikeudessa *säädettyyn tilanteeseen*" [28]. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Bekaert antamassaan tuomiossa [29] todennut, "siitä, ettei asiaan liity mitään yksinomaan kansallisen tilanteen ylittävää seikkaa, seuraa sijoittautumisvapauden osalta, ettei yhteisön oikeuden määräyksiä ja säännöksiä sovelleta *tällaiseen tilanteeseen*". Tästä seuraa, ettei sijoittautumisoikeutta koskevia perustamissopimuksen määräyksiä ja yleisemminkin henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevia perustamissopimuksen määräyksiä voida soveltaa jäsenvaltion yksinomaan sisäiseen tilanteeseen eli tilanteeseen, jossa on kyse toiminnasta, jonka kaikki osatekijät liittyvät vain yhteen jäsenvaltioon. [30]

27. Näin on asia tässä tapauksessa, joka rajoittuu pelkästään yhden jäsenvaltion alueeseen. Asian tosiseikoista ei ilmene, että asialla olisi mitään yhteyttä seikkoihin, joiden perusteella yhteisön oikeutta voitaisiin soveltaa. Samoista tosiseikoista ilmenee, että kan-

27 — Ks. asia 222/86, Heylens ym., tuomio 15.10.1987 (Kok. 1987, s. 4097, 8 kohta); asia C-370/90, Singh, tuomio 7.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4265, 15 kohta), ja asia C-19/92, Kraus, tuomio 31.3.1993 (Kok. 1993, I-1663, 29 kohta).

28 — Asia C-147/91, Ferrer Laderer, tuomio 25.6.1992 (Kok. 1992, s. I-4097, 7 kohta). Ks. myös asia 115/78, Knoors, tuomio 7.2.1979 (Kok. 1979, s. 399, 24 kohta); asia C-61/89, Bouchoucha, tuomio 3.10.1990 (Kok. 1990, s. I-3551, 13 kohta) ja em. asiassa Kraus annettu tuomio, 15 kohta.

29 — Asia 204/87, tuomio 20.4.1988 (Kok. 1988, s. 2029, 12 kohta). Ks. myös yhdistetyt asiat C-54/88, C-91/88 ja C-14/89, Nino ym., tuomio 3.10.1990 (Kok. 1990, I-3537, 11 kohta).

30 — Ks. 48 artiklaa koskevasta oikeuskäytännöstä esimerkiksi yhdistetyt asiat 35/82 ja 36/82, Morson ja Jhanjan, tuomio 27.10.1982 (Kok. 1982, s. 3723, 16 kohta); asia C-332/90, Steen, tuomio 28.1.1992 (Kok. 1992, s. I-341, 5, 9 ja 10 kohta); asia 44/84, Hurd, tuomio 15.1.1986 (Kok. 1986, s. 29, 55 ja 56 kohta) ja em. asiassa Kraus annettu tuomio, 15 ja 16 kohta ja em. asiassa Peralta annettu tuomio, 27 kohta. Ks. myös asia 175/78, Saunders, tuomio 28.3.1979 (Kok. 1979, s. 637, 12 kohta).

taja on perustettu Espanjan oikeuden mukaan ja että kantajan kotipaikka on Espanjassa (Madridissa). [31] Kantaja myös harjoittaa toimintaansa tässä maassa. Kuten ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta päätöksestä ilmenee, kantaja väittää lisäksi kanteessaan, ettei riidanalainen säännös vaikuta sen oikeuteen sijoittautua toiseen jäsenvaltioon, vaan että vaatimus toimituksista vähintään neljälle Kanariansaarten saarelle estää kantajaa harjoittamasta toimintaansa sen jäsenvaltion, johon kantaja kuuluu, jollain toisella alueella. Tämän vuoksi kantaja on joutunut tilanteeseen, jota säädellään pelkästään kansallisella oikeudella, eikä se voi vedota 52 ja 53 artiklaan, joita ei sovelleta tähän tapaukseen.

28. Kuten ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin on itsekin todennut päätöksessään, öljytuotteiden Kanariansaarilla tapahtuvan tukkukaupan harjoittamiselle asetettu riidanalainen vaatimus toimituksista neljälle Kanariansaarten saarelle ei ole edellä mainittujen artiklojen vastainen, siltä osin kuin vaatimus ei merkitse kansalaisuuden perusteella tapahtuvaa syrjintää, koska vaatimus koskee samoilla edellytyksillä sekä Espanjan kansalaisia että muiden jäsenvaltioiden kansalaisia. Kuten tiedetään, "52 artiklalla taataan kansallinen kohtelu jokaiselle jäsenvaltion kansalaiselle, joka sijoittautuu, vaikkakin vain toissijaisesti, toiseen jäsenvaltioon harjoittaakseen siellä itsenäistä ammattitoimintaa, ja tällä samalla artiklalla kielletään sijoittautumisvapauden rajoituksena kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä". [32] Kuten oikeuskäytännössä on todettu, jäsenvaltiolla on tämän vuoksi vapaus "antaa sellaista kaupallista jakelutoimintaa, jonka osalta ei ole olemassa yhteisiä sääntöjä, koskevia säännöksiä, joilla säännellään sekä tukkukauppaa että vähittäiskauppaa", kunhan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta noudatetaan. [33]

29. Yhteisöjen tuomioistuin on tosin todennut viimeaikaisessa oikeuskäytännössään, että kansallinen toimenpide, vaikka sitä sovellettaisiin ilman kansalaisuuteen liittyvää syrjintää, on perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklan vastainen, jos sillä estetään jäsenvaltioiden kansalaisia käyttämästä perustamissopimuksessa taattuja perusoikeuksia tai tehdään näiden perusoikeuksien käyttäminen vähemmän houkuttelevaksi. [34] Tällaisia rajoittavia toimenpiteitä voidaan pitää henkilöiden vapaan liikkuvuuden kanssa yhteensopivina vain, jos toimenpiteiden tavoite on yhteensopiva perustamissopimuksen kanssa ja jos toimenpiteet ovat oikeutettuja yleistä etua koskevista pakottavista syistä, minkä lisäksi vaaditaan, ettei tätä yleistä etua ole vielä turvattu siinä valtiossa voimassa olevilla säännöillä, jonne yhteisön kansalainen on sijoittautunut ja ettei tätä samaa tulosta voida saavuttaa vähemmän rajoittavilla säännöksillä. [35]

30. Niinpä vaikka siis oletettaisiin, että riidanalaisesta säännöksestä aiheutuu Kanarian-

31 — Perustamissopimuksen 58 artiklassa asetettujen kriteerien mukaan kantajaa on näin ollen pidettävä espanjalaisena yhtiönä.

32 — Em. asiassa Bekaert annettu tuomio, 11 kohta. Ks. myös asia 270/83, komissio v. Ranska, tuomio 28.1.1986 (Kok. 1986, s. 273, 14 kohta); asia 221/85, komissio v. Belgia, tuomio 12.2.1987 (Kok. 1987, s. 719, 10 kohta) ja asia 198/86, Conradi ym., tuomio 12.11.1987 (Kok. 1987, s. 4469, 9 kohta).

33 — Ks. em. asiassa Conradi ym. annettu tuomio, 10 kohta.

34 — Ks. em. asiassa Kraus annettu tuomio, 32 kohta.

35 — Asiassa Kraus annettu tuomio, 32 kohta. Ks. myös asia C-106/91, Ramrath, tuomio 20.5.1992 (Kok. 1992, s. I-3351, 29—32 kohta).

saarille sijoittautumista koskevia vaikeuksia öljytuotteiden kauppaa harjoitaville muiden jäsenvaltioiden yrityksille, säännöstä ei voitaisi edellisissä kohdissa esitetyt syyt huomioon ottaen pitää 52 artiklan vastaisena. Tämä kansallinen säännös on oikeutettu pääasiassa yleistä turvallisuutta koskevien syiden vuoksi ja erityisesti sen vuoksi, että säännös on välttämätön öljytuotteiden toimitusvarmuuden takaamiseksi kyseiselle alueelle.

— *Perustamissopimuksen 5 ja 85 artikla*

31. Kysymys 1b koskee itse asiassa sitä, onko riidanalaisen säännöksen kaltainen kansallinen säännös perustamissopimuksen 5 ja 85 artiklan yhdessä tulkituista säännöksistä jäsenvaltiolle seuraavien velvoitteiden mukainen. Tältä osin on ensin huomattava, ettei ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta päätöksestä ilmene mitään mainittuun kysymykseen liittyvää tosiseikkaa, mikä herättää epäilyjä tämän kysymyksen tutkittavaksi ottamisesta; nämä epäilyt vahvistavat edellisissä kohdissa esittämiäni epäilyjä. Muistutan tältä osin, että yhteisöjen tuomioistuin on korostanut oikeuskäytännössään, että tarve saada yhteisön oikeudesta sellainen tulkinta, josta olisi hyötyä kansalliselle tuomioistuimelle, edellyttää, että kansallinen tuomioistuin määrittelee ne tosiseikat, joihin nämä kysymykset liittyvät. Yhteisöjen tuomioistuin on myös korostanut, että nämä vaatimukset ovat voimassa erityisesti kilpailuasioissa, joissa tyypillisesti esiintyy monimutkaisia tosiasiallisia ja oikeudellisia kysymyksiä. [36]

32. Tämän jälkeen on muistettava, että perustamissopimuksen 85 artiklaa sovelletaan ainoastaan yritysten väliseen toimintaan eikä sitä sovelleta jäsenvaltioiden lakeihin tai asetuksiin. Jäsenvaltioiden toiminta voi kuulua perustamissopimuksen kilpailua koskevien määräysten soveltamisalaan vain selvästi määritellyissä tapauksissa. Nämä tapaukset on osoitettu perustamissopimuksen 90 ja 92 artiklassa, joiden soveltamisedellytykset eivät selvästikään ole täyttyneet tässä asiassa. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on oikeuskäytännössään todennut, 85 ja 86 artiklassa, tulkittuina yhdessä 5 artiklan kanssa, velvoitetaan jäsenvaltiot kuitenkin olemaan joko ryhtymättä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat omiaan estämään yrityksiin sovellettavien kilpailusäännösten tehokkaan vaikutuksen (effet utile), tai pitämättä voimassa tällaisia toimenpiteitä. [37]

33. Tämän saman oikeuskäytännön mukaan tilanne voi olla tällainen silloin, kun jäsenvaltio joko edellyttää tai suosii 85 artiklan vastaisia yritysten välisiä järjestelyjä tai vahvis-

36 — Ks. yhdistetyt asiat C-320/90, C-321/90 ja C-322/90, Telemarsicabruzzo ym., tuomio 26.1.1993 (Kok. 1993, s. I-393, 6 ja 7 kohta) ja asia C-157/92, Banchero, määräys 19.3.1993 (Kok. 1993, s. I-1085, 5 ja 6 kohta) ja asia C-386/92, Monin Automobiles, määräys 26.4.1993 (Kok. 1993, s. I-2049, 7 ja 8 kohta).

37 — Ks. muun muassa kolme 17.11.1993 annettua tuomiota: asia C-2/91, Meng (Kok. 1993, s. I-5751, 14 kohta), asia C-185/91, Reiff (Kok. 1993, s. I-5801, 14 kohta) ja asia C-245/91, Ohra Schadeverzekeringen (Kok. 1993, s. I-5851, 10 kohta). Ks. myös asia 13/77, GB-Inno-BM, tuomio 16.11.1977 (Kok. 1977, s. 2115, 32, 33 ja 42 kohta); asia 267/86, Van Eycke, tuomio 21.9.1988 (Kok. 1988, s. 4769, 16 kohta); asia C-41/90, Höfner ja Elser, tuomio 23.4.1991 (Kok. 1991, s. I-1979, 26 ja 27 kohta); asia C-60/91, Batista Morais, tuomio 19.3.1992 (Kok. 1992, s. I-2085, 11 kohta) ja em. asiassa Peralta annettu tuomio.

taa tällaisten järjestelyjen vaikutuksia, tai kun jäsenvaltio poistaa omalta lainsäädännöltään sen julkiseen valtaan liittyvän luonteen antamalla yksityisten toimijoiden velvollisuudeksi taloudellisia asioita koskevien päätösten tekemisen.[38] Sen mukaan, mitä tästä oikeuskäytännöstä ilmenee, 85 artiklan ja 5 artiklan yhdessä tulkittujen määräysten soveltamisen edellytyksenä on

a) 85 artiklan 1 kohdan vastainen yritysten välinen järjestely ja

b) kansallinen säännös, jossa velvoitetaan ryhtymään tällaiseen järjestelyyn tai jossa helpotetaan tai rohkaistaan tällaista järjestelyä.

34. Nämä edellytykset eivät kuitenkaan täyty tässä tapauksessa. Ennakkoratkaisupyyntöä koskevan päätökseen ei itse asiassa sisälly mitään seikkaa, jonka perusteella voitaisiin todeta, että kyseisellä toimialalla oli yritysten välisiä järjestelyjä tai yhdenmukaistettuja toimintatapoja ennen riidanalaisen lainsäädännön voimaantuloa. Myöskään ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta päätöksestä taikka yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyistä huomautuksista ei ilmene, että riidanalaisen säännöksen tavoitteena olisi ollut yritysten välisiin järjestelyihin velvoittaminen, sellaisten järjestelyjen suosiminen tai uusien toimintatapojen käyttöönotto. Päinvastoin, riidanalaista säännöstä perustellaan yleistä turvallisuutta koskevilla syillä. Kuten komissio on huomautuksissaan myöntänyt, asiassa ei ole todettu mitään yhteisön kilpailuoikeudellisten säännösten vastaista toimintaa. Tämän vuoksi riidanalaisen säännöksen kaltainen kansallinen säännös ei ole ristiriidassa perustamissopimuksen 85 ja 5 artiklan yhdessä tulkittujen määräysten kanssa. Tällä kansallisella säännöksellä ei vahvisteta yritysten välisen olemassa olevan järjestelyn vaikutuksia eikä sillä velvoiteta ryhtymään kilpailua haittaavaan toimintaan taikka suosita tällaista toimintaa.

35. Riidanalaisella säännöksellä voitaisiin mahdollisesti katsoa estettävän kilpailua, koska siinä rajoitetaan niiden toimijoiden lukumäärää, jotka voivat harjoittaa öljytuotteiden tukkukauppaa Kanariansaarilla sulkemalla markkinoilta pois ne yritykset, joilla ei ole teknistä tai taloudellista kapasiteettia hoitaa toimituksia neljälle Kanariansaarten saarelle. Sen seikan lisäksi, kuten jo on todettu, että säännös on oikeutettu syillä, jotka liittyvät energian toimitusvarmuuteen Kanariansaarten saarille, perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa voidaan soveltaa vain, jos kansallisesta lainsäädännöstä seuraavat kilpailua rajoittavat menettelytavat voivat vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.[39] Asiasta ei ole ilmennyt mitään seikkaa, jonka perusteella olisi todennäköistä, että asiassa estettäisiin jäsenvaltioiden välistä kauppaa.

36. Tämän vuoksi tähän ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että kyseisen säännöksen kaltainen kansallinen säännös, jonka mukaan öljytuotteiden tukkumyyjien on saaristoalueella hoidettava toimitukset tietylle vähimmäismäärälle saaria, on jäsenvaltioille

38 — Ks. edellisessä alaviitteessä mainitut tuomiot.

39 — Ks. em. asiassa Batista Morais annettu tuomio, 12 kohta.

perustamissopimuksen 5 ja 85 artiklojen yhdessä tulkittujen määräysten perusteella kuuluvien velvoitteiden mukainen.

— Perustamissopimuksen 102 artiklan 1 kohta

37. Perustamissopimuksen 102 artiklan 1 kohta kuuluu seuraavasti: "Jos on aihetta epäillä, että lain, asetuksen tai hallinnollisen määräyksen antaminen tai muuttaminen johtaa 101 artiklassa tarkoitettuun vääristymään, jäsenvaltio, joka haluaa toteuttaa uudistuksen, neuvottelee asiasta komission kanssa. Jäsenvaltioita kuultuaan komissio suosittaa valtioille, joita asia koskee, vääristymän välttämiseksi aiheellisia toimenpiteitä." Tämä säännös, joka sisältyy "lainsäädännnön lähentämiseen" omistettuun lukuun, täydentää perustamissopimuksen 101 artiklan mukaista vääristymien korjausmenettelyä ennaltaehkäisevällä menettelyllä, jolla pyritään välttämään kansallisten lainsäädäntöjen välisten eroavuuksien syveneminen, jotta vältettäisiin kilpailun edellytysten vääristyminen yhteismarkkinoilla.

Tällä säännöksellä luotu menettely merkitsee velvollisuutta neuvotella komission kanssa. Neuvotteluja koskevan aloitteen tekeminen kuuluu sille jäsenvaltiolle, joka haluaa toteuttaa kyseisen toimenpiteen, ja tämän neuvottelun laiminlyöntiä voidaan pitää perustamissopimuksen 169 artiklassa tarkoitettuna perustamissopimuksen rikkomisena. Näin ollen kansallinen tuomioistuin ei ole toimivaltainen tutkimaan kansallista lainsäädäntöä perustamissopimuksen tämän määräyksen kannalta.

38. Lisäksi on täsmennettävä tältä osin, että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut asiassa Costa antamassaan kuuluisassa tuomiossa [40], ettei 102 artikla ole välittömästi sovellettava, koska siinä ei ole sellaista määräystä, jolla annettaisiin oikeussubjekteille oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojattava. Tässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi erityisesti, että "tällä määräyksellä jäsenvaltiot ovat rajoittaneet aloitevapauttaan sitoutumalla asianmukaiseen neuvottelumenettelyyn; sitoutuessaan riidattomasti siihen, että ne ennakolta neuvottelevat komission kanssa aina silloin, kun niiden lainsäädäntöhankkeista voisi aiheutua edes vähäistäkin kilpailun mahdollisen vääristymän vaaraa, jäsenvaltiot ovat antaneet yhteisölle sitoumuksen, joka velvoittaa niitä jäsenvaltioina, mutta jolla ei anneta oikeussubjekteille sellaisia oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojattava. Komission on puolestaan noudatettava tämän artiklan määräyksiä, mutta tästä velvollisuudesta ei seuraa, että yksityiset voisivat vedota yhteisön oikeuden yhteydessä 177 artiklan kautta siihen, että kyseinen jäsenvaltio on jättänyt noudattamatta jäsenyysvelvoitteitansa, tai siihen, että komissio on jättänyt täyttämättä velvollisuutensa".

Ylimääräisenä huomautuksena lisään, ettei asiasta ole ilmennyt mitään seikkaa, jonka perusteella voitaisiin todeta, että riidanalai-

40 — Asia 6/64, tuomio 15.7.1964 (Kok. 1964, s. 1141).

nen säännös voi aiheuttaa kilpailun vääristymiä yhteismarkkinoilla. Päinvastoin, komissio on esittänyt huomautuksissaan, että sen käytettävissä olevien tietojen perusteella riidanalainen säännös ei näytä aiheuttaneen vääristymiä.

V — Ratkaisuehdotus

39. Edellä esitetyt seikat huomioon ottaen ehdotan yhteisöjen tuomioistuimelle, että se ratkaisisi Tribunal Superior de Justicia de Canariasin esittämän kysymyksen seuraavasti:

Sellainen jäsenvaltion lainsäädäntö, jossa tämän jäsenvaltion saaristoalueella toimivat öljytuotteiden tukkumyyjät velvoitetaan hoitamaan toimitukset vähimmäismäärälle saaria, ei ole EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan c kohdan ja 30, 52, 53 ja 85 artiklan, tulkittuina yhdessä 5 artiklan ja 102 artiklan 1 kohdan kanssa, vastainen.